

Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia

Treball de Fi de Grau

Títol: Ús del català i immigració al·loglota a Catalunya. Estudi de cas dels joves d'ascendència magrebina al municipi de Granollers

Autoria: Marc Alcalà i Rams

Supervisió: Sònia Parella Rubio

Data: 3 de juny de 2020

Grau en: Sociologia

Ús del català i immigració al·loglota a Catalunya.
Estudi de cas dels joves d'ascendència magrebina al municipi de Granollers

Marc Alcalà i Rams

Grau en Sociologia, Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia

Universitat Autònoma de Barcelona

104094: Treball de Fi de Grau

Sònia Parella Rubio

3 de juny de 2020

Ús del català i immigració al·loglota a Catalunya.
Estudi de cas dels joves d'ascendència magrebina al municipi de Granollers

Sumari

1. Introducció	4
2. Revisió de la literatura	5
2.1. Sociolingüística de la llengua catalana	5
2.2. Condicionaments a l'ús del català i del castellà	6
2.3. Característiques de l'estudi de cas	8
3. Dades i metodologia	10
3.1. Disseny de l'estudi de cas	10
3.2. Instruments de generació i anàlisi de dades	12
3.3. Procediment de recollida de dades	12
4. Resultats	12
4.1. Perfils lingüístics del jovent autòcton d'ascendència magrebina	13
4.2. Mecanismes explicatius dels usos lingüístics	14
5. Discussió	17
6. Conclusió	19
7. Referències	20
8. Annex A. Guió d'entrevista	26
9. Annex B. Codificació de les entrevistes	29
10. Annex C. Criteris de transcripció	30

1. Introducció

El 2018, el català era la llengua inicial del 34,3% de la població resident a la Comunitat Autònoma de Catalunya —d'aquí en endavant, CAC— (Direcció General de Política Lingüística [DGPL], 2019), per darrere del castellà amb un 55,5%, i llengua habitual del 36,1% (DGPL, 2019). Si bé els usos lingüístics de la immigració castellanoparlant a la CAC del segle XX i la seva descendència és un fenomen sobradament estudiat a nivell acadèmic, el repte actual el protagonitza la immigració al·loglota —que no té com a llengua inicial ni català ni castellà (Boix i Vila, 1998)— i la seva descendència. Aquesta població, sovint, ha d'adquirir i relacionar-se amb dues llengües noves en contextos plurilingües (Alarcón i Parella, 2013) marcats pels usos lingüístics preexistents —cal recordar que l'ús del català a l'escola, com a llengua vehicular, no ha provocat la seva adopció massiva ni exclusiva per part dels joves (Solé et al., 2013, p. 10)—.

Ara, havent passat dues dècades de les primeres onades migratòries extraestatal, és pertinent parar atenció en l'experiència dels seus descendents que han completat tota l'escolarització obligatòria a la CAC —Educació Primària i ESO—. El desenvolupament de la recerca en aquesta línia permet tant contestar a la pretensió del Govern de la Generalitat de mantenir el català com a *llengua comuna* (Generalitat de Catalunya, 2017) com donar compte de part de la integració social d'aquesta població (Solana et al., 2012; Vila, 2013, p. 13). Existeix, de fet, abundant recerca prèvia sobre immigració i llengua a la CAC, però, sovint, estudia poblacions molt diverses —segons origen, edat, lloc de residència, etc.—, no se centra en l'explicació d'usos lingüístics de la població al·loglota o es limita a identificar factors estadísticament rellevants.

La realització d'aquest treball, per tant, es justifica en la necessitat de continuar explorant, en detall i amb concreció, els usos del català per part de la previsiblement creixent població autòctona al·loglota (Institut d'Estadística de Catalunya [Idescat], 2019b) més enllà de conegudes relacions estadístiques, per tal de generar explicacions causals més sòlides, clares i fonamentades. En base a l'anterior, el treball s'ha definit com a estudi de cas, delimitant la població autòctona al·loglota d'estudi pel que fa a edat, municipi i origen. L'elecció de joves d'entre 16 i 20 anys permet observar usos lingüístics definits en contextos que són similars per a tots els individus, ja que han completat l'ESO i han tingut poc recorregut en la seva potencial trajectòria laboral. L'elecció del municipi de Granollers respon al fet que és, fins a un cert punt, representatiu de la mitjana a la CAC: a escala comarcal, el 37,5% de la població té el català com a llengua habitual (Idescat, 2019a) i la població al·loglota més nombrosa és la magrebina (Roca, 2008).

Els objectius que han guiat aquest treball, per tant, han sigut els següents:

- Explorar com els plantejaments de la recerca prèvia sobre usos lingüístics de la població al·loglota a la CAC s'adeqüen a un cas concret i d'actualitat.

- Analitzar en profunditat creences, desigs i usos lingüístics de joves autòctons d'ascendència magrebina que han realitzat l'escolarització obligatòria a Granollers.

En conseqüència, les preguntes de recerca plantejades han sigut aquestes:

- Quins perfils sociolingüístics poden emergir en els contextos d'aquesta població?
- Quins mecanismes causals expliquen la generació de creences i usos lingüístics d'aquesta població autòctona al·loglota?

A continuació, es revisarà la literatura científica sobre aquesta temàtica i se n'identificaran idees rellevants, abans de descriure la metodologia emprada per a respondre a les preguntes de recerca. Seguidament, s'exposen els principals resultats de l'anàlisi, acompanyats d'una breu discussió, la qual connecta amb la literatura citada, i les conclusions del treball.

2. Revisió de la literatura

2.1. Sociolingüística de la llengua catalana

L'Idescat i la DGPL defineixen *ús lingüístic* com “allò que l'individu comunica activament parlant o escrivint en una llengua i allò que l'individu rep passivament entenent o llegint una llengua (“Enquesta d'usos”, 2019)—, malgrat que, en l'estadística, es fa servir com a *tria lingüística* —exercici de l'opció lingüística (González et al., 2014, p. 14) o, operativament, utilitzar una llengua en una ocasió concreta—. En relació amb aquest concepte, s'empren també, sovint, tot un conjunt de conceptes d'adjectiu “lingüístic” de caràcter més qualitatiu com *pràctica* i *habitus* (Saurí, 2016), *comportament* (Trenchs et al., 2014), *actitud* (Antón i De Cienfuegos, 2018) o *muda* (Pujolar et al., 2010), entre d'altres, la qual cosa dificulta la concreció d'un marc teòric general coherent i integral.

Aplicant els fonaments de l'individualisme metodològic (Hodgson, 2007) i la *teoria DBO* a l'estudi dels usos lingüístics és possible elaborar un model d'anàlisi alternatiu aplicable a l'estudi de cas, sense pretendre fer-ne una proposta exhaustiva ni definitiva. Hedström (2010, p. 213) defineix *creença* —proposició sobre el món considerada certa— i *desig* —volició o voluntat que alguna cosa tingui lloc o no— com estats mentals de l'individu que proveeixen raons per a l'acció. L'adopció de les categories d'anàlisi de *creences*, *desigs* i *accions lingüístiques* permet, doncs, ordenar teoria i dades sense comprometre's amb conceptes emprats prèviament sota lògiques i definicions diferents. Com que existeixen multitud d'accions de caràcter lingüístic —com elecció de llengua en el consum cultural i mediàtic (Bretxa i Vila, 2012, p. 94)—, cal precisar que, en aquest treball, les accions d'estudi són els *usos lingüístics* operatius esmentats.

2.2. Condicionaments a l'ús del català i del castellà

2.2.1. Context sociolingüístic immediat

Durant les darreres dècades s'han assenyalat tot un conjunt de factors estadístics que apelen, en major o menor mesura, a propietats del context sociolingüístic més quotidià de l'individu —en termes de DBO (Hedström, 2010), configurarien *oportunitats lingüístiques*—. Quan la població al·loglota encara era anecdòtica, Bastardas (1986) destacava, entre d'altres, llengua vehicular i contextual de l'escola, amistats amb qui l'individu surt habitualment i composició sociolingüística del barri o població com a factors decisius de la *bilingüització* dels joves amb progenitors nats fora dels Països Catalans. Més recentment, González et al. (2014), emprant el concepte de *densitat lingüística*, assenyalen que hi ha d'haver una mínima massa crítica de catalanoparlants en l'entorn social immediat perquè els castellanoparlants d'origen adoptin usos socials del català. Les diferències d'ús del català entre joves autòctons, així, es relacionen amb la composició sociolingüística i usos de la xarxa social, centre educatiu i territori (Querol, 2006; Bretxa et al., 2009; Galindo i Vila, 2009; Pujolar et al., 2010; Oller, 2013)

Més concretament, aquests factors semblen operar de manera similar en la població al·loglota escolaritzada a la CAC. Vila et al. (2013) han determinat que les vies d'aprenentatges lingüístics dels joves immigrants arribats de petits són usos vehiculars en l'educació, relacions amb els iguals, contactes interpersonals fora del centre i mitjans de comunicació (Vila et al., 2013). L'alumnat al·loglot als barris més marcats per l'ús del castellà no comptaria amb prou oportunitats per desenvolupar habilitats conversacionals bàsiques en català i aquest aprenentatge dependria en exclusiva del context escolar (Oller, 2013). Amb anterioritat, s'han exposat casos en què els usos habituals de castellà o català d'alumnat i joves d'origen immigrant es corresponien amb la llengua dominant a classe i al barri (Bernaus, Moore i Cordeiro, 2007; Ballestín, 2008; Portes et al., 2009).

2.2.2. Creences i desigs lingüístics

La densitat lingüística present en espais d'interacció quotidiana no tan sols és un factor explicatiu d'usos, sinó també de percepcions lingüístiques (Saurí, 2016, p. 180). En aquesta línia, la importància de la xarxa social podria recaure en el fet que transmet coneixements pràctics i una idea concreta de la societat (Vila et al. 2013, p. 186); Trenchs et al. (2014) afirmen que les ideologies lingüístiques dels joves immigrants es desenvolupen al centre educatiu a partir de la interacció i l'observació. Querol (2006), per exemple, relaciona estadísticament els usos amb *representació de les llengües i grup de referència* i és que estudis com el realitzat a la Franja de Ponent i Mataró amb preadolescents per Bretxa et al. (2009) exposen que la identificació amb una llengua també permet discriminar grups que empen més o menys el català. De manera molt heterogènia, doncs, hi ha tot un bagatge de propostes que vinculen usos amb creences i desigs concrets.

Un dels temes recurrents ha sigut la relació entre prestigi o percepció del català i el seu ús, però la literatura sobre això no és prou clara. Estudis previs mostren com població d'origen immigrant o individus que han crescut a barris marcats per l'ús del castellà han associat el català amb major estatus (Woolard i Ganhg, 1990, a Hierro, 2012, p. 178), mobilitat social ascendent (Alarcón i Parella, 2013), posició benestant (Martínez et al., 2005) o el que és institucional (Sabaté, 2016), entre d'altres. El castellà, per contra, seria associat a la immigració i al que és més quotidià, flexible (Alarcón et al., 2010), informal (González et al., 2007). Recentment, però, s'ha afirmat que “l'afebliment de la relació entre classe i origen etnolingüístic indica una disminució de l'estatus atribuït al català” (Pujolar i González, 2013, citat a Trenchs et al., 2014, p. 287). També s'ha assenyalat que els diversos grups o perfils sociolingüístics de joves difereixen en com veuen present i futur del català i en si voldrien modificar la política lingüística en favor d'una llengua (González et al., 2014).

A més d'aquests conjunts de factors, una major competència lingüística en català també està clarament relacionada amb el seu ús més habitual (Bastardas, 1986; Bretxa et al., 2009; Galindo i Vila, 2009) i, entre joves d'origen immigrant, major capital econòmic i rendiment acadèmic s'ha relacionat amb una major preferència pel català (Alarcón i Parella, 2013). D'altres factors —pràctiques docents (Ballestín, 2008), política lingüística (Hierro, 2012)— requeririen una anàlisi més complexa.

2.2.3. *Explicació causal dels usos lingüístics*

D'acord amb la sociologia analítica, les relacions estadístiques requereixen explicacions causals teòriques en termes de mecanismes socials (Kaidesoja, 2012). En aquesta línia, González et al. (2014) defineixen *pragmatisme lingüístic* com la tendència de l'individu a usar la llengua instrumentalment per maximitzar uns beneficis esperats, en un context relacional, d'acord amb l'objectiu de la interacció. Aquesta seria, de fet, la ideologia dominant en el jovent al·loglot d'ascendència xinesa (Trenchs et al., 2014). A entorns on una llengua té una presència hegemònica el seu ús es donaria per descomptat, no hi hauria necessitat de triar (González et al., 2014, p. 13), però quan no, el pragmatisme afavoreix una major *hibridació lingüística* entre joves competents en català i castellà. D'acord amb els mateixos autors, la tendència a aquest pragmatisme creixeria quan la llengua és percebuda com a *eina de comunicació* més que no pas com a *nexe identitari*.

Una altra explicació de part dels usos lingüístics del jovent, en general, és la que ofereixen les *normes d'ús lingüístic socials* —regulen els usos en un context socialment reconegut— i les *d'ús lingüístic interpersonal* —determinen els usos en cada relació entre dues persones— (Torrijos, 2008). Les primeres, bàsicament, fan referència al concepte de *convergència lingüística* —“procés mitjançant el qual una persona s'adapta a la llengua del seu interlocutor” (DGPL, 2018)—.

El fenomen oposat és la *no-convergència per lleialtat lingüística* (Vila i Galindo, 2012) i és estadísticament menys freqüent (DGPL, 2018). Del segon tipus de normes, s'ha exposat el fet comú que un individu percebi que canviar la llengua en què ha establert i ha mantingut una relació amb algú és estrany i excepcional (Torrijos, 2008).

Els darrers anys, també s'ha advertit de la possible existència d'estereotips que associïn la identificació d'un origen al·lòcton amb la impossibilitat de parlar català (Junyent et al., 2011; Bretxa i Vila, 2012), la qual cosa pot reduir, encara més, el contacte dels joves al·loglots amb el català, especialment, en un context on s'inicien converses en català amb poca freqüència. Alhora, també existiria entre els joves una associació de l'ús del català amb una imatge del “català-català”, “pijo” [fatxada], una manera de fer i de consumir cultura (González et al., 2014). Altres raonaments apelen a *preferència i tolerància lingüístiques* (Flors i Vila, 2014), així com usos concrets de resistència al català (Ballestín, 2008).

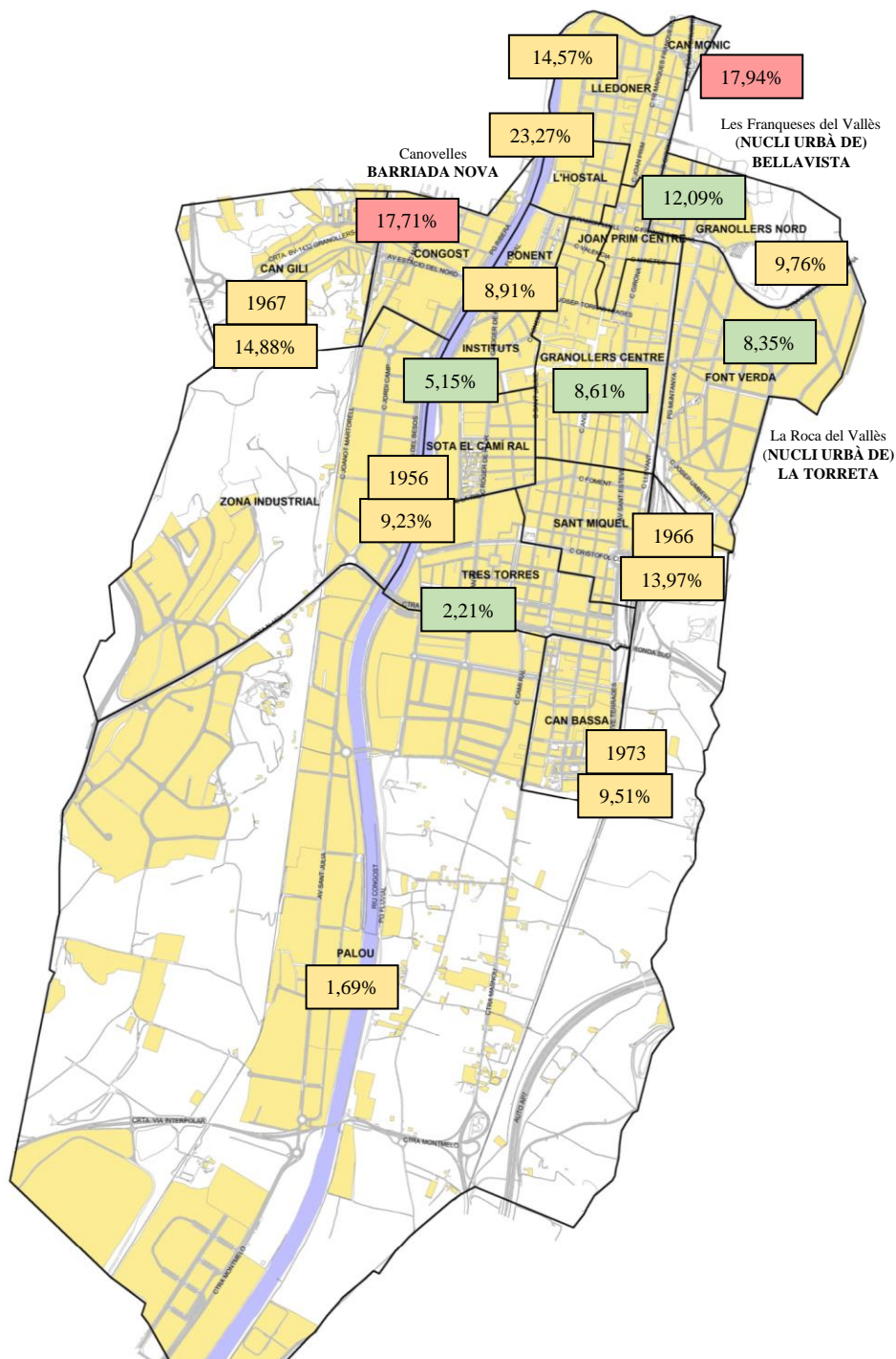
2.3. Característiques de l'estudi de cas

La zona de Granollers i la rodalia posseeix les característiques pròpies del que era la *Catalunya urbana* (Siguan et al., 1982): d'un nucli primitiu de població amb un alt percentatge de catalanoparlants va tindre lloc un procés de desenvolupament industrial que va ocasionar un important creixement demogràfic, marcat pels castellanoparlants del sud de la península Ibèrica. El 1975, el 44,1% i el 16,2% de la població era catalanoparlant a Granollers i Canovelles, respectivament (citats a Siguan et al., 1982, p. 35). A la figura 1, pot observar-se'n la distribució per barris i característiques clau de cadascun. La segregació residencial és relativament baixa, si es compara amb altres municipis (Bonal, 2017), però l'escolar és significativa, segons l'indicador d'alumnat d'origen estranger. Aquest alumnat es concentra a 3 centres (Bonal, 2017) i la segregació dins de les xarxes és superior a la d'entre elles —5 centres d'ESO en la pública i 6 en la concertada—.

En l'actualitat, no són accessibles dades que permetin quantificar, de manera precisa, ni usos lingüístics ni orígens geogràfics però pot intuir-se que una de les ascendències més nombroses del jovent autòcton és l'Àfrica del Nord, concretament el Regne del Marroc (Roca, 2008; Idescat, 2020). Aquest col·lectiu, en l'àmbit educatiu, està marcat per altes taxes d'abandonament escolar (Carrasco et al., 2011). En l'estudi de les identitats socials dels joves d'origen marroquí, Pàmies (2011) destaca l'espai religiós i les “associacions ètniques” com a espais de recreació de la “cultura d'origen”, vinculats a l'ús d'àrab. Aquest jovent a la CAC sovint té l'amazic o el dàrija —àrab marroquí— com a llengua inicial (Vila et al., 2013). En pro de la claredat del treball, s'ha distingit entre dàrija i àrab —àrab estàndard modern i àrab clàssic o culte— com a llengües diferents.

Figura 1

Mapa de la distribució per barris de Granollers amb indicadors estadístics de barri

Nota. Font: elaboració pròpia a partir d'Ajuntament de Granollers (s. d.), Roca (2008), Martínez i Rodríguez (2012), Maimir i Rodríguez (2014a, 2014b, 2014c) i Guijarro (2019).

Llegenda: text en negre, municipis i barris; emmarcat, data destacada de la creació del barri i percentatge de població immigrada —procedència extraestatal— sobre la total del barri el 2003; color, estrat segons renda anual neta individual mitjana el 2016 —vermell per sota de 9.103 € i verd per sobre d'11.855 €—.

3. Dades i metodologia

3.1. Disseny de l'estudi de cas

El mètode de recerca emprat ha estat la metodologia d'estudi de cas qualitatiu (Houghton et al., 2013). En resposta a totes dues preguntes de recerca, s'han plantejat les següents hipòtesis predictives per posar a prova la literatura prèvia en els joves autòctons al·loglots i, d'acord amb la literatura revisada, s'ha elaborat i aplicat el model d'anàlisi de la figura 2.

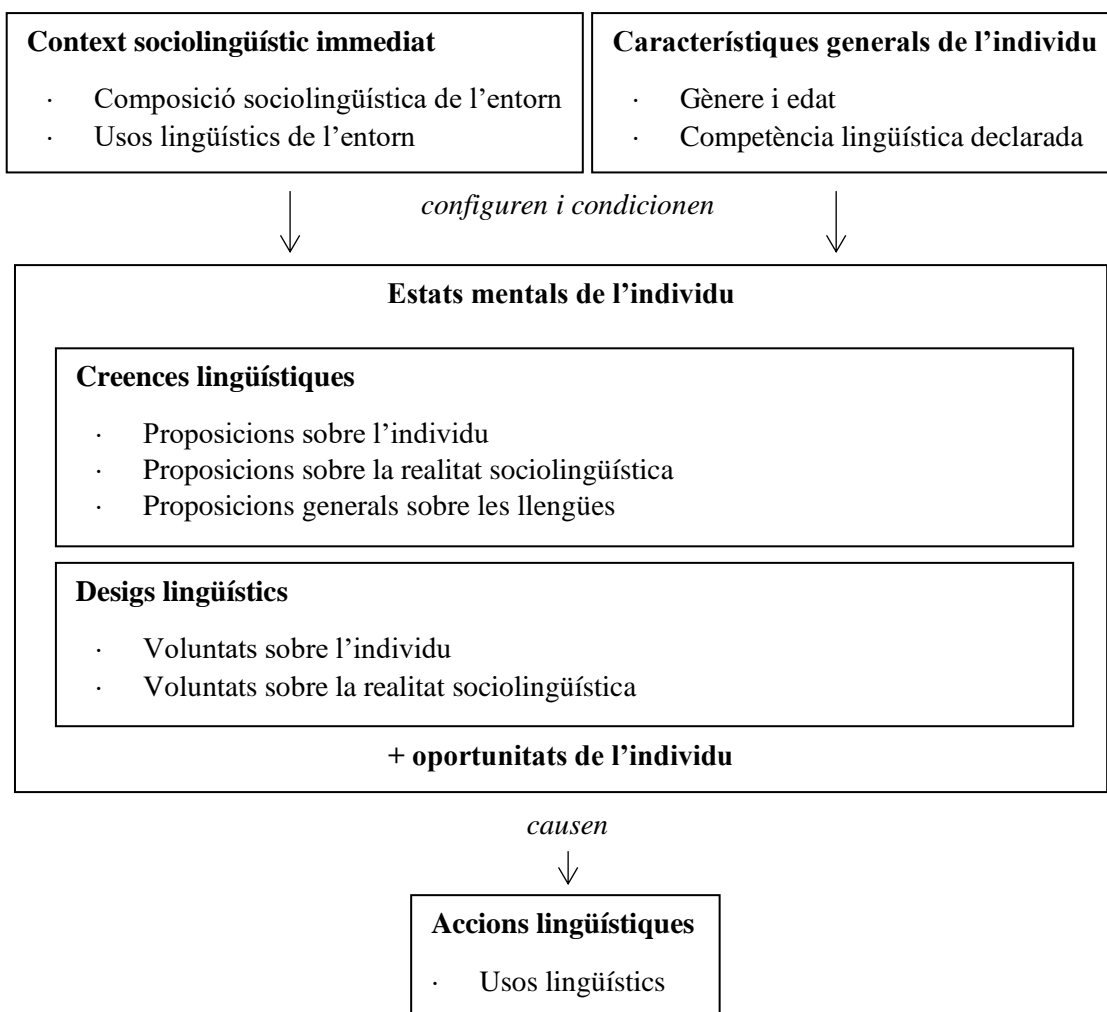
- Hipòtesi 1: En el context d'usos socials generals de català i castellà, la llengua present de manera més significativa en el context sociolingüístic immediat de l'individu jove al·loglota esdevé la seva llengua de preferència a través de la configuració de creences i desigs.
- Hipòtesi 2: En el context d'usos socials diferenciats de català i castellà, l'individu jove al·loglot té incentius per usar, ocasionalment, una llengua diferent de la de preferència a través de la configuració de creences i desigs.

La població d'estudi finalment escollida és la formada per tots els residents a la CAC de pares magrebins —un parell de casos de la mostra són nois arribats amb 4 anys— d'entre 16 i 20 anys i que han completat tota l'escolarització obligatòria a centres educatius de Granollers. La justificació d'aquesta tria resideix en les precisions conceptuals prèviament esmentades. L'elecció d'aquesta estratègia de recerca respon, per una banda, a què no s'ha pogut definir quantitativament la població i, per una altra banda, a què, seguint els objectius de recerca, s'ha fet valdre com permet posar a prova com es vinculen diversos factors (Ulriksen i Dadalauri, 2014), examinar el rol hipotètic de mecanismes causals en el context de casos individuals (George i Benett, 2005, a Mohajan, 2018, p. 13) i avaluar la capacitat explicativa de la teoria i les seves limitacions (Løkke i Dissing, 2014).

Inicialment, va plantejar-se un mostreig tipològic creuant els factors de titularitat de l'escolarització i llengua habitual i un accés al camp mitjà dels centres educatius, però diverses dificultats —negativa d'alguns centres i manca de gent d'aquest perfil a concertats, així com la interrupció de la comunicació arran de la pandèmia per coronavirus de 2020— van fer inviable aquesta selecció de la mostra. L'estratègia d'accés al camp per bola de neu imposada per aquestes circumstàncies va condicionar un mostreig més aviat teòric, en cerca de la saturació i dels casos contraris. Com pot observar-se a la taula 1, anonimitzada, la mostra entrevistada és heterogènia pel que fa a centre educatiu, barri i llengua d'identificació. Excepcionalment, s'hi ha inclòs a D6, d'ascendència de la regió africana de Senegàmbia, perquè tant la trajectòria migratòria com participació religiosa i usos lingüístics en la família són equiparables a la resta de la mostra.

Figura 2

Model d'anàlisi de la relació de la població autòctona al·loglota a la CAC amb les llengües que coneixen

Nota. Font: elaboració pròpia.

Taula 1

Característiques claus de la mostra entrevistada

Nom en clau i gènere	Màxima educació assolida pels pares	Centre de l'ESO	Barri de residència	Llengua d'identificació
H1 (Home)	Educació obligatòria	Concertat A	Ponent/l'Hostal	Castellà
H2 (Home)	Educació obligatòria	Públic A	Barriada Nova	Castellà
H3 (Home)	Educació obligatòria	Públic A	Barriada Nova	Dàrija
H4 (Home)	Estudis superiors	Públic A	Ponent	Castellà
H5 (Home)	Educació obligatòria	Públic B	Can Bassa	Castellà
D6 (Dona)	Educació obligatòria	Concertat B	Granollers Centre	Català
H7 (Home)	Formació empresarial	Concertat C	Font Verda	Català
D8 (Dona)	Educació obligatòria	Concertat D	Sant Miquel	Català

Nota. Font: elaboració pròpia.

3.2. Instruments de generació i anàlisi de dades

Tenint en compte objectius i hipòtesis, l'eina de generació de dades ha sigut un guió d'entrevista semiestructurada, consultable a l'annex A. S'ha preguntat als entrevistats sobre la seva trajectòria i situació actual en relació amb les llengües que parlen i sobre com justifiquen les seves accions, tot tenint en compte possibles biaixos d'interpretació del passat i present. L'anàlisi de continguts de les entrevistes va iniciar-se amb una codificació oberta basada en conceptes de la literatura prèvia i nous elements que hi van aparèixer, amb la intenció d'identificar-hi patrons emergents. Les posteriors codificacions axial i selectiva van estructurar un total de 77 codis que han compost el model i categories d'anàlisi de la figura 2, construït d'acord amb la literatura revisada. Una exposició més detallada de la codificació és disponible a l'annex B. A través d'aquestes categories s'han examinat i posat a prova les hipòtesis plantejades i identificat diversos mecanismes casuals.

3.3. Procediment de recollida de dades

L'accés al camp i la recollida de dades van tenir lloc entre gener i maig de 2020. Les circumstàncies van forçar l'establiment de dues rondes d'entrevista: una inicial i presencial del 7 al 13 de març i una en línia del 27 d'abril al 6 de maig. Els entrevistats, menors i majors d'edat, van rebre un full de consentiment informat sobre les característiques del treball, signat i desat. Les entrevistes, enregistrades en àudio i anonimitzades, van tenir lloc a locals de Granollers i en català, tot i oferir la possibilitat de respondre en castellà. Les tres entrevistes de la segona ronda van realitzar-se a través d'una trucada amb l'aplicació *Google Hangouts* sense més inconvenients que l'enregistrament de l'àudio de l'ordinador i l'intercanvi digital dels fulls de consentiment. Les entrevistes han sigut parcialment transcrits fent servir les convencions ortogràfiques habituals i els criteris de transcripció disponibles a l'annex C. L'anàlisi de les dades s'ha realitzat amb el paquet ofimàtic *Microsoft Office; Microsoft Word* per a l'assignació de codis al text transcrit i l'estructuració dels codis en categories i *Microsoft Excel* per a la comparació de codis entre entrevistes.

4. Resultats

L'extensió de les dades generades amb les entrevistes i la seva anàlisi obliga a limitar l'exposició dels resultats a les troballes més rellevants. A continuació, s'exposen explicacions, concretament, dels usos de català i castellà en interaccions socials —tant per iniciar-les com per continuar-les i ignorant l'alternança de llengües i de codis en una mateixa conversa— d'acord amb els mecanismes identificats. En queden exclosos usos no conscients, intrapersonals o excepcionalment particulars. En primer lloc, es prova de donar resposta a totes dues preguntes de recerca i, en la discussió, es connecta l'exposat amb les hipòtesis plantejades i la literatura prèvia.

4.1. Perfils lingüístics del jovent autòcton d'ascendència magrebina

Els perfils lingüístics identificats entre els entrevistats es corresponen clarament amb els de *catalanoparlant híbrid* i *castellanoparlant híbrid* de González et al. (2014), segons la llengua de preferència i una bona predisposició a adoptar l'altra —en el binomi català i castellà, perquè en contextos com la família, grup d'iguals i participació religiosa hi poden aparèixer llengua inicial i àrab més que no pas aquestes dues—. La idea de *preferència lingüística* és problemàtica pels entrevistats, perquè la llengua inicial pot ser usada quotidianament i amb una competència similar o superior a català o castellà. Quan se'ls planteja situacions quotidianes no condicionades per les propietats de l'entorn o dels interlocutors, però, poden manifestar una certa preferència per usar català o castellà que justifiquen de dues maneres: majoritàriament, és la llengua amb la qual més competència lingüística tenen —la parlen més, amb la que tenen més facilitat per parlar o s'expressen millor— i, en dos casos, a més, és la llengua amb la qual es té un vincle personal —forma part de la seva persona—; el qual no s'esmenta amb el castellà en cap cas. Com a citacions d'exemple:

«H1: He acabat tirant pel castellà, perquè es donen més situacions on parlo castellà que no pas català. El català és amb els professors, amb dos amics particulars i ja està»

«H7: Haver estudiat en el [concertat C] i a l'haver fet... haver adoptat, quasi sempre, el català, doncs, és “algo” [una cosa] que, clar, vulguis o no acabes aprenent moltíssim aquella llengua, perquè la fas servir cada moment i al final, “pues” [doncs], t'acabes acostumant a parlar aquella llengua, perquè et sents més a gust i perquè t'expresses millor»

La determinació d'aquesta preferència s'explica a través de la llengua a la qual han estat exposats de manera més significativa. Com que la percepció dels usos al municipi és similar entre tots els entrevistats —alguns assenyalen que a Granollers Centre se sent més parlar català que a la resta del municipi, on dominaria el castellà, i d'altres afirmen que al seu edifici o barri mai han sentit català— i els seus grups d'iguals són sociolingüísticament heterogenis, l'entorn més significatiu sembla haver sigut el centre escolar, concretament durant l'ESO. En els entrevistats, aquest és l'únic espai d'interacció quotidiana on el català ha sigut present i vehicular de manera consistent i prolongada. D6, H7 i D8, que han anat a centres concertats, afirmen que a classe la majoria de companys eren catalanoparlants i el català era la llengua emprada entre ells, a diferència de les experiències d'H2, H3, H4 i H5 que descriuen classes on els catalanoparlants eren, sovint, menys de la meitat i el castellà habitual, també entre alguns catalanoparlants i amb els al·loglots.

Com a cas excepcional, H1 ha estudiat a concertats i prefereix el castellà. El fet que ell hagi anat de petit a un club de futbol i sigui el germà gran, a diferència dels altres, pot explicar aquesta diferència. El futbol és una activitat comuna sols entre els nois entrevistats i descriuen espais on domina una llengua o l'altra, amb la qual cosa és possible que l'exposició primerenca

al castellà a través del futbol fos més significativa que la del català a les classes. La relació entre context sociolingüístic immediat i els usos lingüístics s'explica, per tant, a través de la configuració d'oportunitats per desenvolupar una major competència d'ús en una llengua o altra o crear-ne un vincle personal més fort. Alhora, com s'exposa a continuació, el fet de viure en contexts on hi ha uns usos habituals de castellà limita les oportunitats del perfil catalanoparlant d'emprar el català. Situacions concretes, però, també incentiven l'ús del català per part dels castellanoparlants.

A diferència de González et al. (2014), no s'han pogut identificar clarament creences ni desigs sobre l'estatus i manteniment del català segons el perfil. Tant la literatura prèvia com els entrevistats apunten a l'existència d'un perfil *castellanoparlant agut* —evita usar el català—, però aquest no ha aparegut a la mostra. Els entrevistats també exposen que, entre els joves d'ascendència magrebina que coneixen, el perfil lingüístic de catalanoparlant híbrid és certament minoritari. A tall de resum, a la taula 2 s'exposen les característiques que diferencien els perfils identificats.

Taula 2

Construcció ideal dels perfils lingüístics identificats en la mostra de l'estudi de cas

Perfil lingüístic	Joves de la mostra	Característiques claus		
		<i>Espai d'interacció més significatiu</i>	<i>Llengua de preferència</i>	<i>Llengua d'ús habitual</i>
<i>Catalanoparlant híbrid</i>	D6, H7, D8	Centre d'ESO concertat en català	Català i/o llengua inicial	Català i castellà
<i>Castellanoparlant híbrid</i>	H1, H2, H3, H4, H5	Centre públic i/o activitat social en castellà	Castellà i/o llengua inicial	Català i castellà o sols castellà

Nota. Font: elaboració pròpia, inspirat en González et al. (2014).

4.2. Mecanismes explicatius dels usos lingüístics

S'ha identificat diversos mecanismes causals que permeten explicar parcialment aquests usos lingüístics per part dels entrevistats i s'han agrupat en tres tipus segons a què s'acomoden: l'emissor, el context o el receptor. A la taula 3 es descriuen, en detall, les propietats de cadascun d'aquests mecanismes. Com s'ha exposat, l'individu pot tenir certa preferència per una llengua i aquesta pot ser de caràcter general o més aviat puntual —per exemple, si li interessa practicar una llengua—. A més, troba, sovint, que un cop ha usat una llengua amb una persona, aquesta contesta en una altra. Convergir o no en aquesta llengua s'explica a través del que pot anomenar-se *lleialtat lingüística en conversa*: si l'emissor creu que el receptor sap o hauria de saber aquesta llengua i té desigs prou importants per emprar-la, la mantindrà. Només s'ha manifestat aquest mecanisme en dos casos: D6 es manté en català quan percep que la forcen a parlar castellà o rebutgen el seu català —vol defensar l'ús del català— i H7 ho fa quan demana alguna cosa en converses curtes —vol mantenir la llengua de preferència, si és possible, abans de convergir—.

Un dels dos mecanismes que s'acomoden al context identificats és el que s'ha anomenat *hàbit lingüístic en conversa*, el qual segueix la definició de Torrijos (2008) però amb el matís que alguns entrevistats afirmen que no hi hauria problema en canviar de llengua, simplement no tenen motiu per fer-ho. L'altre mecanisme s'ha anomenat *adequació lingüística* i es basa en la conjunció de l'associació d'un espai d'interacció amb una llengua —perquè és la llengua vehicular o tothom l'empra preferentment— i desigs de conformar-se al grup o no destacar-hi. Aquesta es diferencia dels mecanismes d'acomodació al receptor en tant que no fa referència a cap persona en concret. A tall d'exemple, les següents citacions exposen els resultats d'aquests mecanismes:

«H5: Quan parles per primer cop amb una persona, la llengua que escullis serà la llengua que serà, sempre, saps? És... és lo que he trobat al llarg de la meva vida»

«H7: [En un club de futbol de Granollers] El clic “d'ostres, ara estic en un altre vestuari, estic amb una altra gent i sempre em parlen en castellà i jo no seré el “tonto” [ximple] de no respectar i no parlar el castellà”. [...] Si el sé i, a sobre, sóc un “cabezón” [caparrut] de no voler parlar el castellà, doncs, és com... saps? Una mica “raro” [estrany]»

Els mecanismes d'acomodació al receptor deriven del procés de *convergència lingüística*. Això, de fet, s'ha observat a les entrevistes, tots els entrevistats van convergir al català quan el vaig usar amb ells. Aquest procés és justificat pels entrevistats segons una noció de respecte, però també pel manteniment d'una bona comunicació; no sembla clar que funcioni com a norma social o que sigui només una norma social. S'han identificat diferents tipus de convergència segons què la motiva. Un d'aquests, ja intuït en la revisió de la literatura, és el motivat per un *prejudici lingüístic* sobre el receptor —assumpcions sobre què sabrà o preferirà parlar i no actituds negatives com a Antón i De Cienfuegos (2018)—. Aquesta percepció no només pot guiar l'ús de castellà amb desconeguts —més gent sabrà castellà que no pas català— i els reconeguts com a estrangers —no saben català o preferiran el castellà—, també l'ús del català amb qui sembla, clarament, catalanoparlant, segons l'individu —és “català”, preferirà parlar en català—. En són exemples:

«H5: [Sobre convergir en català] No sé, és com per respecte, la veritat, perquè... saps una llengua, no l'obligaràs a parlar en una altra. Si saps parlar una llengua, doncs, la parles»

«H3: El meu pare té una paradeta de mercat, a Canovelles, llavors, quan una persona ve a preguntar i tal i... Doncs, això, que... parlen castellà i si jo ja els havia escoltat parlar en català, doncs, els segueixo la conversa en català»

«D6: El fruiter, on normalment comprem la fruita, és un “xino” [xinès], no li parlaré a un “xino” en català, saps? És com que la primera... a la primera impressió que tens d'una persona, jo ja sé com que... amb quin idioma parlar-li. Que m'agradaria parlar-li en català, si jo “sapigués” [sabés] que em contestaria en català»

Taula 3

Construcció ideal dels mecanismes que condicionen els usos lingüístics en l'estudi de cas

Nom del mecanisme	Context d'interacció	Creences de l'individu	Possibles desigs de l'individu	Usos resultants de la interacció
<i>Mecanismes d'acomodació a l'emissor</i>				
Preferència lingüística	A ha d'usar una llengua	En aquest context, l'ús de X i de Y és indiferent, tant és	Parlar còmodament, practicar o defensar l'ús de X	A parla X
Lleialtat lingüística en conversa	A parla X i B parla Y	B entén X o l'ha d'entendre	Parlar còmodament o defensar l'ús de X	A parla X i B parla Y
<i>Mecanismes d'acomodació al context</i>				
Hàbit lingüístic en conversa	A parla de nou amb B	A i B han parlat X abans i és estrany canviar de llengua	Parlar la llengua més còmode, X, o no sentir-se estrany	A i B parlen X
Adequació lingüística	A és a un espai físic o social	En aquest espai, la gent acostuma a parlar X o és més correcte parlar X	Conformar-se al grup o no destacar	A parla X
<i>Mecanismes d'acomodació al receptor</i>				
Convergència segons prejudici ling.	A es troba amb B	B no entén X o prefereix que parlin Y, tot i no explicitar-lo	Mantenir una bona comunicació o ser respectuós	A parla Y
Convergència segons l'ús lingüístic	A parla X i B parla Y	Si B parla Y, s'ha de contestar en Y	Mantenir una bona comunicació o ser respectuós	B parla Y i A parla Y
Convergència segons competència ling.	A és a un espai físic o social	En aquest espai, B no sap o no entén bé X	Mantenir una bona comunicació o ser respectuós	A parla Y
Convergència segons tolerància ling.	A usa X amb la presència de B	B rebutja o critica que A parli X o prefereix parlar Y	Estalviar problemes o ser respectuós	A parla Y

Nota. Font: elaboració pròpia.

Llegenda: A és l'emissor i B és el receptor, X i Y són català i castellà, indistintament.

La resta de la convergència pot basar-se en la *competència* del receptor —quan hi ha una certa, no un prejudici, que no és possible la comunicació en aquesta la llengua perquè l'altre no és prou competent oralment— o en la *tolerància lingüística* del receptor —ha rebutjat o critica l'ús d'una llengua o ha fet explícita la preferència per una altra—. Les citacions que apareixen a continuació són exemples d'aquests dos tipus de convergència. Com que les raons per convergir són diverses, la lleialtat lingüística en conversa també pot condicionar-la de manera distinta. Així, D6 no convergeix segons tolerància, perquè no ho considera justificat, però sí que ho fa constantment segons els seus prejudicis lingüístics. De manera similar, H7, que sovint és lleial en català, convergeix amb el client —quan treballa de dependent de botiga— per aquesta qüestió del respecte.

«H7: [Els operaris llatinoamericans de l'empresa de pràctiques] Sabien parlar català, però poquíssim, saps? Llavors, tu no seràs un, diguem-ne, un “cabrón” [cabró] per fotre i seguir parlant en català, perquè no t'entenguin»

«H3: Hi ha altres amics que, potser, els hi molesta que els hi parlin en català. [...] Tinc un amic que està obsessionat sempre amb les banderes d'Espanya i tal... [riu] [...] Si li parlen en català, “a mí en catalán no, eh” [cita en castellà] o coses així, saps?»

5. Discussió

Els resultats exposats s'ajusten, en gran manera, a les expectatives definides per la literatura prèvia i permeten validar totes dues hipòtesis plantejades en l'estudi de cas. En suport de la hipòtesi 1, s'ha exposat que la llengua present de manera més significativa en els contextos sociolingüístics immediats dels entrevistats esdevenia la seva llengua de preferència a través del desenvolupament d'una major competència lingüística —concretament, d'ús— o d'un vincle personal amb la llengua —sense valorar aquí la psicologia d'aquest vincle—. Amb creences concretes sobre la situació i els usos de totes dues llengües —com la idea que cadascú pot parlar el que vulgui—, han tendit a voler emprar la llengua amb la qual s'expressen millor o la que consideren més pròpia, a banda de l'inicial. Aquesta significació de la presència d'una llengua, val a dir, és variable; si bé els de perfil catalanoparlant exposen el centre educatiu com a espai definitori de la seva preferència pel català, D1, de perfil castellanoparlant, posa èmfasi en les amistats i contactes que ha tingut fora del centre, tot i haver estudiat també a un de concertat on dominava l'ús del català.

En suport de la hipòtesi 2, s'ha observat que, en el context d'usos socials de català i castellà percebuts pels entrevistats com diferents, membres de tots dos perfils lingüístics justifiquen diversos usos quotidians d'una llengua diferent de la que tenen de preferència. Si bé això s'explica, parcialment, a través de la convergència, també s'ha trobat que existeixen imaginaris sobre què és una persona o un context catalanoparlant i castellanoparlant. A través dels mecanismes socials exposats s'han identificat creences i possibles desigs que expliquen que un individu actuï així. La literatura prèvia ja exposa què facilita l'adopció del castellà per part de catalanoparlants, però els resultats de l'estudi de cas mostren que també pot donar-se que joves al·loglots castellanoparlants desitgin parlar català en determinades situacions, com pot ser amb una persona que jutgin especialment catalanoparlant. La citació següent, força genèrica, n'és un exemple que exposa la importància del context més immediat:

«H3: [En un club de futbol de la Roca del Vallès, a diferència d'altres de Granollers] Jugadors, l'entrenador, tothom parlava amb el català. Jo parlava, habitualment, el castellà, però, al veure que tothom parlava el català, doncs, jo també parlava en català»

Els mecanismes socials exposats, de manera més general, faciliten la comprensió d'usos lingüístics. A tall d'exemple, pot imaginar-se un noi al·loglot que hagi crescut en un barri habitat majoritàriament per castellanoparlants inicials. D'entrada, pot trobar que aquests parlin habitualment castellà entre ells i amb la resta, però també pot passar que catalanoparlants inicials se li adrecin en castellà segons un prejudici lingüístic i, per qüestió d'hàbit lingüístic, mantinguin aquesta llengua en les pròximes interaccions. Podria passar, també, que ell provés d'iniciar converses en català i que, al trobar que alguns el critiquen o li contesten en castellà, es decideixi a fer servir sempre el castellà amb desconeguts. Així podria explicar-se que, malgrat viure en un entorn —estadísticament— amb un 37,5% de catalanoparlants habituals, alguns dels joves entrevistats afirmen no haver sentit mai català al seu barri o no fer servir el català fora de l'escola.

Connectant amb la literatura prèvia, aquesta influència del context sociolingüístic permetria explicar, per exemple, part de la diferència en la llengua de preferència segons titularitat de l'escolarització dels joves d'origen immigrant a Barcelona (Portes et al., 2009) i concorda amb resultats observats en altres contextos d'usos bilingües (Caldas i Caron-Caldas, 2000, p. 379). Les creences i usos lingüístics explorats es corresponen força amb el concepte d'*interposició* aplicat a català i castellà per Pujolar (2010), segons el qual castellà és assumit com a universalment vàlid per a la comunicació i emprat automàticament amb la població estrangera. Els resultats també semblen indicar que fora d'espais d'interacció on apareixen llengües al·lòctones, els usos lingüístics dels joves autòctons d'ascendència magrebina segueixen lògiques comparables a la de la resta de la població autòctona, com la tendència al pragmatisme lingüístic (González et al., 2014).

En darrer lloc, una incògnita que no s'ha pogut resoldre aquí és què explica la falta de lleialtat lingüística, tant en català com en castellà, d'aquests joves. Alguns dels entrevistats, de fet, manifesten que no volen que el català deixi de parlar-se i d'altres són conscients que aquesta és una possibilitat en un futur, però això no ha sigut prou perquè s'impliquin personalment en un major ús de la llengua. Una possibilitat és que el manteniment d'un vincle amb la llengua inicial —molts desitgen no perdre-la en la família i transmetre-la als futurs fills— resulti en una certa indiferència per la situació de català i castellà. Podria ser que trajectòries més polititzades o més marcades per una de les dues llengües superin la concepció d'aquestes com a només una eina de comunicació i es comprometin més amb una o altra. Aquesta citació de D8, noia que va remarcar la importància de mantenir la cultura pròpia d'un país, apunta en aquesta direcció.

«D8: He vist a la majoria de persones, és el que passa amb mi, que et parlen primer el castellà i no pas el català i és per instint, suposo... Canviant l'actitud, la nostra actitud, això, probablement, canviï, però... tant de bo»

6. Conclusió

Aquest treball ha pretès ser rigorós d'acord amb la metodologia qualitativa i d'estudi de cas, respectivament: a través de reflectivitat constant i precisió conceptual se n'han cercat credibilitat, fiabilitat i transferibilitat (Houghton et al., 2013) i ha estat dissenyat per tal de ser rellevant i consistent amb la teoria posada a prova (Lucas, 2003). Així, en resposta al primer objectiu plantejat, es pot fer valdre que s'ha evidenciat la necessitat de conceptualitzar de manera més coherent i integral l'actual teoria sobre usos lingüístics i la resta de conceptes d'adjectiu lingüístic, tals com *ideologia* (Sabaté, 2016) o *discurs* (González et al., 2014). Conceptes com els de *llengua d'identificació* o *llengua habitual* no són prou precisos a l'hora de comprendre els contextos complexos i multilingües i etiquetes com la de *prestigi* no són gaire explicatives dels usos.

Tanmateix, cal precisar que l'execució d'aquest treball respon, al cap i a la fi, a una aproximació exploratòria. Una de les limitacions més evidents del treball, per exemple, és la possibilitat que amb la mostra seleccionada no s'hagi exhaurit la possible diversitat de perfils i això n'hagi esbiaixat els resultats. Autors com Kaidesoja (2012) han exposat els problemes existents amb les assumpcions de fons de la teoria DBO i cal tenir en compte que els mecanismes explicatius descrits tindrien un potencial predictiu limitat, ja que amb l'aproximació qualitativa no s'han pogut quantificar. En la mostra tampoc no han aparegut altres possibles factors claus —com influència explícita dels pares o trajectòries educatives fallides o d'exclusió social—. En futures recerques, per tant, caldria aprofundir en aquests temes per tal de confirmar amb més solidesa el que aquí es perfila.

En conclusió, combinant fonaments de la sociologia, teoria sociolingüística i la metodologia d'estudi de cas amb entrevistes, aquest treball ha aspirat a exposar, en detall, elements que expliquen l'ús del català en joves autòctons al·loglots i d'ascendència magrebina, fenomen de justificat interès sociològic en l'actual context de la CAC. La identificació d'usos híbrids per part dels joves al·loglots de diferents perfils a través de mecanismes concrets és clau per entendre la relació que desenvolupen aquests joves amb el català, especialment si se n'espera un creixement demogràfic. Així doncs, cal que els recercadors socials aprofundeixin en l'estudi d'aquests mecanismes explicatius amb propostes renovades, conceptualment clares i explícites. L'ús de models basats en agents, per exemple, permetria explorar com aquests mecanismes interactuen entre ells i generen uns usos lingüístics concrets, així com la inclusió de nous elements a enquestes sociolingüístiques permetria identificar l'extensió social dels mecanismes i dels estats mentals que els justifiquen.

7. Referències

- Ajuntament de Granollers. (s. d.). *Distribució per barris de Granollers*. Consultat a <<http://www.granollers.cat/sites/default/files/Cartografia/mapabarris.pdf>>.
- Alarcón Alarcón, A. i Parella Rubio, S. (2013). Linguistic integration of the descendants of foreign immigrants in Catalonia. *Migraciones Internacionales*, 7(1), 101-130.
- Alarcón Alarcón, A., Alcalde Campos, R., Dueñas i Cid, D., Lurbe i Puerto, K., Parella Rubio, S., Terrones Ribas, A. i Valls Fonayet, F. (2010). *Joves d'origen immigrant a Catalunya. Necessitats i demandes. Una aproximació sociològica* (Col·lecció Estudis núm. 27). Barcelona, Catalunya: Generalitat de Catalunya. Secretaria de Joventut. Consultat a <http://ejoventut.gencat.cat/web/.content/e-joventut/recursos/tipus_de_rekurs/documentacio/arxiu/document/estudis_joves_origen_immigrant_a_catalunya.pdf>.
- Antón, M. i De Cienfuegos, Á. (2018). Prejudicis lingüístics a Catalunya Nord: El cas d'una escola d'educació secundària. *Revue d'Études Catalanes*, (5), 84-95.
- Ballestín González, B. (2008). *Immigració i identitats a l'escola primària. Experiències i dinàmiques de vinculació i desvinculació escolar al Maresme* [Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona]. Tesis Doctorals en Xarxa a <<https://www.tesisenred.net/handle/10803/5527>>.
- Bastardas i Boada, A. (1986). Bilingüisme de la segona generació immigrant: Realitat i factors del procés a Vilafranca del Penedès. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, (6), 131-134.
- Bernaus Queralt, M., Moore, E. i Cordeiro Azevedo, A. (2007). Affective factors influencing plurilingual students' acquisition of Catalan in a Catalan-Spanish bilingual context. *The Modern Language Journal*, 91(2), 235-246.
- Boix i Fuster, E. i Vila i Moreno, F. X. (1998). *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona, Catalunya: Ariel Lingüística.
- Bonal i Sarró, X. (2017). *Document intern de conclusions i propostes. Informe sobre l'escolarització a Granollers*. Fundació Jaume Bofill. Consultat a <http://www.granollers.cat/sites/default/files/noticia/2019/02/2017_12_conclusions_informe_escolaritat_granollers.pdf>.
- Bretxa i Riera, V. i Vila i Moreno, F. X. (2012). Els canvis sociolingüístics en el pas de primària a secundària: El projecte RESOL a la ciutat de Mataró. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, (22), 93-118.

- Bretxa i Riera, V., Comajoan Colomé, L. i Sorolla Vidal, N. (2009). De les pràctiques monolingües familiars a la identificació bilingüe: El cas dels preadolescents de Mataró i la Franja. *Noves SL. Revista de sociolingüística*, 10(1). Consultat a <http://www.gencat.cat/llengua/noves/noves/hm09hivern/bretxa_comajoan_sorolla1_9.htm>.
- Caldas, S. J. i Caron-Caldas, S. (2000). The influence of family, school, and community on bilingual preference: Results from a Louisiana/Quebec case study. *Applied Psycholinguistics*, 21(3), 365-381.
- Carrasco Pons, S., Pàmies Rovira, J. i Ponferrada Arteaga, M. (2011). Fronteras visibles y barreras ocultas. Aproximación comparativa a la experiencia escolar del alumnado marroquí en Cataluña y mexicano en California. *Migraciones. Publicación del Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones*, (29), 31-60.
- Direcció General de Política Lingüística. (2018). *Anàlisi de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població a Catalunya 2013. Volum 1. Coneixements, usos, transmissió i actituds lingüístics*. Consultat a <https://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/publicacions/btpl/arxius/23_EULP_Catalunya_2013-vol.1.pdf>.
- Direcció General de Política Lingüística. (2019). *Els usos lingüístics de la població de Catalunya. Resultats de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població. 2018*. Consultat a <<https://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/dadesestudis/altres/arxius/dossier-eulp-2018.pdf>>.
- Enquesta d'usos lingüístics de la població. Metodologia. (2019, 29 de novembre). Consultat a <<https://www.idescat.cat/pub/?id=eulp&m=m>>.
- Flors Mars, A. i Vila i Moreno, F. X. (2014). Justificant les preferències. Com argumenten les opcions lingüístiques els adolescents catalans. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, (24), 173-199.
- Galindo Solé, M. i Vila i Moreno, F. X. (2009). Els factors explicatius dels usos lingüístics informals entre l'alumnat català: llengua inicial, xarxes socials, competència i llengua vehicular d'ensenyament. *Noves SL. Revista de sociolingüística*, 10(1). Consultat a <http://www.gencat.cat/llengua/noves/noves/hm09hivern/galindo_vila1_9.htm>.
- Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania. (2017). *Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020*. Consultat a <https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/01departament/08publicacions/ambits_tematics/immigracio/Plans_i_programes/06plainmigracio_cat_2017_2020/Pla_inmigracioue_CAT_OK.pdf>.

- Gonzàlez Balletbò, I., Collet i Sabé, J., Sanmartín i Morant, J., Alegre i Canosa, M. À., Benito i Pérez, R. i González i Motos, S. (2007). *Participació, política i joves. Una aproximació a les pràctiques polítiques, la participació social i l'afeció política de la joventut catalana* (Col·lecció Estudis núm. 22). Barcelona, Catalunya: Generalitat de Catalunya. Observatori Català de la Joventut. Consultat a <https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/JOVENTUT_documents/arxiu/publicacions/col_estudis/ESTUDIS22.pdf>.
- Gonzàlez Balletbò, I., Pujolar Cos, J., Font Tanyà, A. i Martínez Sanmartí, R. (2014). *Llengua i joves. Usos i percepcions lingüístics de la joventut catalana* (Col·lecció Estudis núm. 30). Barcelona, Catalunya: Generalitat de Catalunya. Direcció General de Joventut. Consultat a <https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/JOVENTUT_documents/arxiu/publicacions/col_estudis/ESTUDIS30.pdf>.
- Guijarro, X. (2019). La segregació de la pobresa i la riquesa a Granollers. *Infogram*. Consultat a <<https://infogram.com/distribucio-espacial-de-la-renda-a-granollers-1hdw2j9lkglj6l0>>.
- Hedström, P. (2010). La explicación del cambio social: Un enfoque analítico. A J. A. Noguera (ed.), *Teoría sociológica analítica* (pàg. 211-233). Madrid, Espanya: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Hierro Hernández, M. J. (2012). Change in national identification: A study of the Catalan case [Tesi doctoral, Universidad Autónoma de Madrid]. Repositori institucional de la Universitat Autònoma de Madrid a <<https://repositorio.uam.es/handle/10486/10285>>.
- Hodgson, G. M. (2007). Meanings of methodological individualism. *Journal of Economic Methodology*, 14(2), 211-226.
- Houghton, C., Casey, D., Shaw, D. i Murphy, K. (2013). Rigour in qualitative case-study research. *Nurse Researcher*, 20(4), 12-17.
- Institut d'Estadística de Catalunya. (2019a). Població segons llengua habitual i estratificació territorial mostral. %. Catalunya. 2018 [Taula de dades]. Consultat a <<https://www.idescat.cat/pub/?id=eulp&n=11390>>.
- Institut d'Estadística de Catalunya. (2019b). *Projeccions de població (base 2018). Principals resultats*. Consultat a <<https://www.idescat.cat/serveis/biblioteca/docs/cat/projb2018.pdf>>.
- Institut d'Estadística de Catalunya. (2020). Població estrangera per països. 2003. Granollers. Origen geogràfic: Àfrica del Nord [Taula de dades]. Consultat a <<https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?geo=mun%3A080961&nac=c7&b=14&t=2003>>.

- Junyent, M. C., Monrós Marin, E., Fidalgo Piña, M., Cortès i Colomé, M., Comellas, P. i Barrieras, M. (2011). Canvi de representacions lingüístiques de parlants al·loglots per contacte amb la situació lingüística catalana. A *Recerca i Immigració III* (Col·lecció Ciutadania i Immigració núm. 6) (pàg. 93-108). Barcelona, Catalunya: Generalitat de Catalunya. Direcció General per a la Immigració. Consultat a <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/21842>>.
- Kaidesoja, T. (2012). The DBO theory of action and distributed cognition. *Social Science Information*, 51(3), 311-337.
- Løkke, A. K. i Dissing Sørensen, P. (2014). Theory testing using case studies. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 12(1), 66-74.
- Lucas, J. W. (2003). Theory-testing, generalization, and the problem of external validity. *Sociological Theory*, 21(3), 236-253.
- Maimir Hernández, A. i Rodríguez López, S. (2014a). *Memòria històrica dels barris de Granollers. Can Bassa*. Granollers, Catalunya: Ajuntament de Granollers. Consultat a <https://www.granollers.cat/sites/default/files/usuarios/usuario1/canjonch/memoria_historica_can_bassa.pdf>.
- Maimir Hernández, A. i Rodríguez López, S. (2014b). *Memòria històrica dels barris de Granollers. Sant Miquel*. Granollers, Catalunya: Ajuntament de Granollers. Consultat a <https://www.granollers.cat/sites/default/files/usuarios/usuario1/canjonch/memoria_historica_sant_miquel.pdf>.
- Maimir Hernández, A. i Rodríguez López, S. (2014c). *Memòria històrica dels barris de Granollers. Can Gili*. Granollers, Catalunya: Ajuntament de Granollers. Consultat a <https://www.granollers.cat/sites/default/files/usuarios/usuario1/canjonch/memoria_historica_can_gili.pdf>.
- Martínez Villar, S. i Rodríguez Pedraza, M. (2012). Cronologia barri Sota El Camí Ral. *Ajuntament de Granollers*. Consultat a <https://www.granollers.cat/sites/default/files/importades_d6/pagina/2012/07/Cronologia%20Sota%20el%20Cam%C3%AD%20Ral.pdf>.
- Martínez, R., González Balletbó, I., De Miguel Luken, V. i Morral, S. (2005). *Cultura i joves. Anàlisi de l'Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya* (Col·lecció Estudis núm. 16). Barcelona, Catalunya: Generalitat de Catalunya. Observatori Català de la Joventut. Consultat a <https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/JOVENTUT_documents/arxiu/publicacions/col_estudis/ESTUDIS16.pdf>.

- Mohajan, H. K. (2018). Qualitative research methodology in social sciences and related subjects. *Journal of Economic Development, Environment and People*, 7(1), 23-48.
- Oller Badenas, J. (2013). Variables que incideixen en el coneixement de català i castellà de l'alumnat estranger a Catalunya: Un estudi amb alumnat de sisè de primària. A F. X. Vila i Moreno i E. A. Salvat Golobardes (ed.), *Noves immigracions i llengües* (pàg. 77-96). Barcelona, Catalunya: Editorial MMR.
- Pàmies Rovira, J. (2011). Las identidades escolares y sociales de los jóvenes marroquíes en Cataluña (España). *Psicoperspectivas. Individuo y Sociedad*, 10(1), 144-168.
- Portes, A., Aparicio Gómez, R. i Haller, W. (2009). *La segunda generación en Barcelona: Un estudio longitudinal*. Consultat a <<https://www.cidob.org/es/content/download/9512/96862/file/WP%2B2aGeneraci%C3%83%C2%B3n%2Ben%2BBCN.pdf>>.
- Pujolar Cos, J. (2010). Immigration and language education in Catalonia: Between national and social agendas. *Linguistics and Education*, 21(3), 229-243.
- Pujolar Cos, J., González Balletbó, I. i Martínez Sanmartí, R. (2010). Les mudes lingüístiques dels joves catalans. *Llengua i Ús. Revista Tècnica de Política Lingüística*, (48), 65-75.
- Querol i Puig, E. (2006). Qui parla català a Andorra i per què?. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, (19), 241-267.
- Roca i Roger, M. (2008). La immigració i les polítiques públiques a Granollers a l'inici del segle XXI. *Ponències. Revista del Centre d'Estudis de Granollers*, (12), 29-53.
- Sabaté Dalmau, M. (2016). El català dels locutoris: Pràctiques i ideologies lingüístiques de la migració en espais urbans castellanoparlants. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, (26), 105-121.
- Saurí Saula, E. (2016). *Incorporacions lingüístiques. Una aproximació a les apropiacions lingüístiques dels immigrants dels anys cinquanta i seixanta i dels seus fills i filles* [Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona]. Dipòsit Digital de Documents de la UAB a <<https://ddd.uab.cat/record/165249>>.
- Siguan, M., Arnau i Querol, J. i Servera Vila, J. I. (1982). Llengua i estructura educativa en una zona de Catalunya: Granollers i la seva rodalia. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, (4), 33-49.

- Solana Solana, M., De Miguel Luken, V., Rodríguez García, D. i De Sans Pascual, À. (2012). Conocimiento de las lenguas oficiales entre inmigrantes extranjeros en Cataluña, e implicaciones sobre su integración social. *Migraciones. Revista del Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones*, (32), 103-138.
- Solé Camardons, J., Torrijos López, A. i Serracant i Melendres, P. (2013). Llengua i joves. Anàlisi de les variables lingüístiques de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2012. *Llengua i Ús. Revista Tècnica de Política Lingüística*, (53). Consultat a <<https://www.raco.cat/index.php/LlenguaUs/article/view/270987>>.
- Torrijos López, A. (2008). Caracterització sociolingüística dels joves de Catalunya: Alguns factors que expliquen els usos lingüístics. *Noves SL. Revista de Sociolingüística*, 9(1). Consultat a <http://www.gencat.cat/llengua/noves/noves/hm08hivern/torrijos1_5.htm>.
- Trenchs Parera, M., Larrea Mendizabal, I. i Newman, M. (2014). La normalització del cosmopolitisme lingüístic entre els joves del segle XXI? Una exploració de les ideologies lingüístiques a Catalunya. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, (24), 281-301.
- Ulriksen, M. S. i Dadalauri, N. (2016). Single case studies and theory-testing: The knots and dots of the process-tracing method. *International Journal of Social Research Methodology*, 19(2), 223-239.
- Vila i Moreno, F. X. (2013). De l'«etapa autonòmica» a la «sociolingüística del multilingüisme»: Una dècada de recerca sociolingüística sobre les noves immigracions. A F. X. Vila i Moreno i E. A. Salvat Golobardes (ed.), *Noves immigracions i llengües* (pàg. 11-28). Barcelona, Catalunya: Editorial MMR.
- Vila i Moreno, F. X. i Galindo Solé, M. (2012). Sobre la història i l'extensió de la norma de convergència lingüística a Catalunya. A F. X. Vila i Moreno (ed.), *Posar-hi la base: Usos i aprenentatges lingüístics en el domini català* (pàg. 31-46). Barcelona, Catalunya: Institut d'Estudis Catalans.
- Vila i Moreno, F. X., Sorolla Vidal, N. i Larrea Mendizabal, I. (2013). Les vies per als aprenentatges lingüístics del jovent d'origen marroquí establert a Catalunya. A F. X. Vila i Moreno i E. A. Salvat Golobardes (ed.), *Noves immigracions i llengües* (pàg. 147-198). Barcelona, Catalunya: Editorial MMR.

8. Annex A

Guió d'entrevista

Bloc I. Context familiar

- Em podries dir on vas néixer i a on vius actualment?
- On va néixer el teu pare/la teva mare?
- Saps quins són els estudis màxims del teu pare/de la teva mare?
- De què treballa el teu pare/la teva mare a Catalunya?
- De què treballava el teu pare/la teva mare a on va néixer?
- Sabries dir com és que van decidir de venir a Catalunya?
- Quines llengües parla el teu pare/la teva mare?
- Quina llengua/llengües vas aprendre a parlar primer a casa de petit/a?

Bloc II. Valoració de les llengües

- Quines llengües saps parlar avui en dia?
- Com de còmode et sents parlant cadascuna d'aquestes llengües?
- Quines llengües et semblen que són necessàries parlar a Catalunya?
- Quines llengües et semblen més útils de parlar a Catalunya?
- En un context formal, quina llengua et sembla més adequada de parlar a Catalunya?
- Et sembla que castellà i català s'utilitzen de manera diferent a Catalunya? Com?
- Què significa per a tu estar integrat lingüísticament a Catalunya?
- Consideres que la llengua catalana és una part de la cultura de Catalunya?

Bloc III. Composició sociolingüística de la xarxa social

- Què sols fer fora de casa habitualment?
- Ara et demanaré que pensis en les 5 persones amb les quals més et relaciones. Quina relació tenen amb tu i quines llengües parles amb elles?
- Parlem sobre el teu barri, com el descriuries?
- D'on et sembla que són la majoria de gent del teu bloc de pisos?
- D'on et sembla que són la majoria de gent del teu barri?
- Passem a parlar de l'escola, com la descriuries?
- D'on et sembla que són la majoria de companys de classe que tens i/o has tingut?
- D'on et sembla que són la majoria d'estudiants de l'escola?
- Quins consideres els teus amics més íntims i per què?

Bloc IV. Usos lingüístics

- Passem a parlar sobre l'ús que fas de cada llengua. Pensa en un dia qualsevol, com de sovint fas servir cadascuna de les llengües?
- De totes, quina llengua consideres la més habitual en el teu dia a dia?
- Amb quina llengua t'identifiques més?
- En cas de tenir fills, en quina llengua t'agradaria parlar amb ells perquè l'apreguin com a llengua inicial?
- Ara, concretarem més. Quina llengua utilitzes en els següents àmbits?
 - Llar.
 - Companys de classe.
 - Amistats.
 - Professorat.
 - Veïnat.
 - Associacions i comunitats religioses.
 - Notes personals.
- Canviant de perspectiva, quina llengua utilitzes en els següents àmbits?
 - Administració.
 - Personal mèdic.
 - Botigues.
- En quin idioma inicies les converses habitualment?
- Plantejat que has de demanar alguna cosa a una persona desconeguda pel carrer, en quin idioma ho faries?
- Com de freqüentment inicies les converses en català?
- Quan una persona desconeguda parla amb tu per primer cop i parla ella primera, en quina llengua ho fa normalment?
- T'ha passat algun cop que has iniciat una conversa en català i t'han contestat en castellà?
- T'ha passat algun cop que has iniciat una conversa en castellà i t'han contestat en català?

Bloc V. Tries lingüístiques

- Ara passarem a parlar de cultura i mitjans de comunicació. Per començar, quan veus la televisió, en quins canals ho fas?
- Si fas servir la ràdio, quines emissores?
- Quines sèries has vist darrerament?
- Quines pel·lícules has vist darrerament?
- Si fas servir llocs web com *YouTube*, quins canals segueixes? Quin tipus de vídeo mires?

- Pensa en els darrers llibres o còmics que has llegit, en quin idioma són?
- Si llegeixes revistes i diaris, quins són?
- Pensa en la música que t'agrada, quins són els cantants o grups que escoltes més sovint?
- Si has anat a algun concert, de qui era?
- Si has comprat música algun cop, de quin grup era?
- Quan cerques a Internet, en quin idioma consultes els llocs web?
- Penses que és important poder gaudir de la cultura en les llengües locals?
- Penses que és important donar suport a la cultura en les llengües locals, com el català?
- Pots pensar en algun altre tipus de context que no hàgim esmentat fins ara i en el que hagis hagut de triar una llengua o altra?

Bloc VI. Opinions lingüístiques

- Parlem ara sobre temes generals. Saps a on més es parla català fora de Catalunya?
- Estàs d'acord amb què la llengua de les Illes Balears, de la Comunitat Valenciana, d'Andorra i de Catalunya són maneres diferents de parlar la mateixa llengua?
- Com de sovint penses que es parla el català actualment a Catalunya?
- Penses que el català es parlarà més en el futur a Catalunya?
- Tu personalment, quina llengua t'agradaria parlar més en el futur, quan siguis gran?
- Voldries millorar els teus coneixements de català?
- Què n'opines que català i castellà siguin oficials a Catalunya?
- Segons l'Estatut d'Autonomia de Catalunya la llengua pròpia de Catalunya és el català, què entens tu per això?
- Creus que la situació a Catalunya és similar a la del país de naixement dels teus pares, pel que fa a l'ús de diferents llengües?

Bloc VII. Conclusió

- Com de lingüísticament integrat a Catalunya et sents?
- Creus que l'actitud de la població autòctona facilita la integració lingüística de la població d'origen magrebí?
- Tens o has tingut dificultats a Catalunya per qüestions de llengua?
- Has tingut males experiències pel fet de parlar català en algun context? I castellà? Llengües inicials?
- Et sembla que ens hem deixat algun tema o qüestió importants en relació amb tot el que hem comentat fins ara?
- Voldries afegir-hi alguna cosa?

9. Annex B

Codificació de les entrevistes

Taula 4

Categories d'anàlisi construïdes a partir dels codis de l'anàlisi de contingut de les entrevistes

Categoria d'anàlisi	Dimensions	Indicadors
Context sociolingüístic immediat	Composició sociolingüística de l'entorn	Família
		Lloc de residència
		Centre educatiu
		Grup d'iguals
		Activitat social
	Usos lingüístics de l'entorn	Activitat laboral
		Llengua d'inici
		Llengua habitual
		Prejudici lingüístic
		Convergència lingüística
Característiques generals de l'individu	Gènere	Gènere
		Edat
	Competència lingüística declarada	Procés d'aprenentatge
		Competència lingüística
		Individu
		Autoidentificació
Creences lingüístiques	Realitat sociolingüística	Justificació de la trajectòria
		Domini lingüístic del català
		Usos lingüístics a la CAC
	Concepció de les llengües	Projeccions sobre el futur
		Situació de les llengües en la societat
Desigs lingüístics	Individu	Conducta apropiada amb les llengües
		Competència lingüística
		Preferència lingüística
	Realitat sociolingüística	Transmissió lingüística
		Activisme lingüístic
		Usos lingüístics
Acció lingüística	Usos lingüístics	Activisme lingüístic
		Llengua d'inici
		Llengua habitual
		Prejudici lingüístic
		Convergència lingüística
		Lleialtat lingüística
		Tolerància lingüística
Hàbit lingüístic en conversa		
Adequació lingüística		

Nota. Font: elaboració pròpia.

10. Annex C

criteris de transcripció

Taula 5

Criteris de transcripció de les citacions de les entrevistes

Codificació de les llengües	
Tipografia estàndard	Català
Marcadors	
Text simple	Intervenció de l'entrevistat
Convencions de transcripció	
[...]	Fragment de l'entrevista omès
[]	Esclariments de l'autor i informació contextual
“ ”	Cita, paraula no normativa, concepte figurat o errada

Nota. Font: elaboració pròpia, inspirat en Sabaté (2016).